

შეგნება იქაურს იარმუკს და ქალების შკოლას.—

შარშან „სასაფლო ბაზეთში“ იყო დამბეჭდილი შიშვერილობა უფლის ნაწილისთვის, რომელითაც უბნებდა ღმერთის უფლებს სოფლებსა, რომ გიორგობისთვის რვაში იარმუკა გაიმართება ღმერთშია და ვისაც რაცა გაქვთ გასასყიდი, შოიტიანეთს შოიტიანობის რვას ეს იარმუკა უფროა ერთ კვირას, მაგრამ, როგორც კორესპონდენტი იწერება, ძალიან სუსტათ იყო. ამის მიხედვით ადარს აბრალდებს და ამბობს, რომ სჯობია იარმუკის დრო გამოვივლოთ, ღმერთობის თეში სჯობია. ჩვენ აქ ვიტყვი, რომ იარმუკისთვის არა რამ არის საჭირო: ჯერ ერთი ისა რომ ადგილი უნდა იყოს მართლა ხერხიანათ ამორჩეული, და მეორე — დრო. საზოგადოთ თითქმის ყველა იარმუკები, სულ რომელისამე ხატის ანუ ეკლესიის დღეობას იწყობა და იმ ხატის ანუ ეკლესიის კარზე, ხალხი დიდძალი იკრიბება სალოცავად, ეს სალოცავები მუდამ შუა მარაშია და ყველა ნაპირა ადგილებთან ახლოა. ამ დღეობებში თავისთავით ვაჭრობა იმართება. ამის გამო განგებ დანიშნულ დროს და ადგილის მაგივრათ ამისთანა დრო და ადგილი რომ იყოს ამორჩეული ისა სჯობია. ღმერთის უფლებში ერთი დღეობა მართობის თეში, ვგონებ, 15 რიცხვი, სამეხას ეხსიან; აქ ამ დროს მთელი ღმერთის უფლებიდან დიდძალი ხალხი იყრება. ღმერთის უფლებისათვის ეს ადგილი კარგი საიარმუკო ადგილი იქნება. საზოგადოთ უნდა ვთქვათ, რომ თუ უფლის ნაწილი იქნება ალმობის მცადინება, როგორც უფ. შუბალოვა ღმერთში, და იარმუკები ხატის დღეობას გამართონეს, უეჭველათ, კარგი სასარგებლო საქმე იქნება მარის მცხოვრებლებისათვის. რასაკვირველია, იმისთანა დღეობა უნდა ამორჩიონ, როდესაც უფრო დიდი ხალხი იყრება.

*

ღმერთში გამართულა სომხის შკოლა, რომელიც კარგათ ვერ მიდის, იწერება ისე „მაკაზისა“ კორესპონდენტი; პირველათ ცოტამ გაგზავნა შეილები და ენკენისთეში უმაწილები სრულებით არც კი დადიოდნენ. ბოლოს მოისურვეს რამდენამე, რომ შკოლას შესწოდნენ და სომხის ეკლესიის სახელი ითხოვეს, რომ სომხისა და ქართველის ქალებმა ორთავემ სანახევროთ გაიწიონ შკოლაში სწავლა. ინვარში მოვიდა ახალი ბლაღოჩინი სომხის ეკლესიისა და მარტის დამდიგს აქაური მანდილოსნები მიიწვია რომ სასწავლებლის გახსნის დროს დასწობოდნენ. „ამხალ შკოლაში, როგორც ამბობს კორესპონდენტი, გავიგეთო, ასწავლიან სომხურ წერა-კითხვას და ხელსაქმეს. ჩვენა ვთქვით წერა-კითხვასა და არა ენას, რადგანაც აქაურ ქალებს ძალიან შორდებათ სომხური ენა, ამიტომ რომ ქალები ქართულათა დაპარაკობენ... რა საჭიროა სომხური ენა, როდესაც რომ ბუნებით იმათი ენა ვამხდარა ქართული ენა. აქ, ჩვენის აზრით, ქართული უნდა; ეს გარემოება აქაურ სომხებსაც ესმის და ამბობენ კიდევაც. ბოლოს ამბობს კორესპონდენტი: „თუ კი მართა სომხის ქლებისთვის გამართეს ეს შკოლა, ბლაღოჩინმა რაღათ მოიწვია სხვა გვარის ქალები და სთხოვა რომ ხელი მოეწერათ მუდამ წელიწადს 4 მანეთის შეტანაზე; და ან რა მიხეზია, რომ საწყალ ქართველის ქალებს არ იყენებ შკოლაში მარმართა იმითომ, რომ ქართველები არიან.“ ჩვენ აქ შეგვეძლო გვეთქვა, რომ დაე სომხებს სომხური ასწავლიან, მაგრამ ქართველის ქალებიც მიიღონ. მაგრამ, თუ მართლა იქაურ საზოგადოებას სურს ქართველის ქალების სწავლა, განა არ შეუძლია სხვა შკოლა დააფუძნოს. ამ შკოლას უფრო კარგათ შეეძლო თავის დანიშნულების ასრულება, რად-

განაც იმის მიხედვით რომ ქვემო იქნებოდა. სომხის ეკლესიის შკოლებში ქართულს არსად არ ასწავლიან და ისე განდევნილია, თითქმის შეჩვენებული იყოს. იმას კი არ უყურებენ, ცხოვრებაში საჭიროა თუ არა.

*

რამდენიმე წელიწადია შესდგა აქ საზოგადოება, რომელიც ეწევა ღმერთებს ფულის მიცემით და შეილების სწავლებითა. ამ საზოგადოებასა ჰქვია „თილისის კეთილის-ყოფელი საზოგადოება“. ამ ექვსი წლის წინათ ამ საზოგადოებამ გამართა ქალაქის სხვა და სხვა ნაწილებში შკოლები, ამ ჟამათ არის შეიდი შკოლა: ექვსი ქალებისა და ერთი ვაჭებისა. მუდამ წელს კეთილის-ყოფელისა-ზოგადოება აცხადებს თავისის მოქმედებისა და ფულის ანგარიშსა. ამ წლის ანგარიშში დგანა ეხედავთ, რომ შარშან 1869 წ. იანვრის პირველს საზოგადოებასა ჰქონია 14,984 მანეთი და ამას გარდა შემოსულა მთელი წლის განმავლობაში ამ წლის იანვრის პირველამდის 8,640 მანეთი. ამ შემოსავალში დიდი ნაწილი უფრო ბალებიდან, კონცერტებიდან და ლატარიებიდან შემოსულა ესე იგი, 5,617 მანეთი; ხელმომწერთ მწვერებისა-გან შემოსულა 480 მანეთი. — მასაელი მთელის წლისა არის 8,412 მანეთი; ამ გასავალში 6,215 მან. შკოლებზე დახარჯულა, დანარჩენისაგან ღმერთების შესწავლათ პენცია სამუდამთეო გასულა 1,156 მან. — ამ ფულების ანგარიშში სასწავლებელ ნიეთებზე, ესე იგი წიგნებზე, ქალაქზე, კალამზე და სხვა დახარჯულა შეიდი შკოლაში 138 მან. 76 კაპიკი. სხანს წიგნები და სხვა საჭირო ნიეთები შკოლებს შეწირეთ მიუღიათ, რადგანაც ანგარიშიდანა ეხედავთ, რომ ზოგიერთ შკოლას სრულებით არა დაუხარჯავს რა, მაგალითად მესამე შკოლას. მეოთხე შკოლაში დახარჯულა სამ აბაზ უხალთური; ზოგ შკოლაში კი მაგალითად პირველში ხარჯი სასწავლებელ ნიეთებზე აღის 71 მანეთამდის. როგორც ვთქვით, ეს იმისაგან უნდა იყოს, რომ მუქათა შემოაწირათ ზოგის შკოლებისათვის, თუმცა ეს შემოაწირვა ანგარიშში არ არის მოხსენებული.

მოსწავლენი ქალების შკოლებში ყოფილან სულ 266 ქალი და 54 ვაჟი.

ამათ რიცხვი: რუსი ქართველი სომეხი.

1 შკოლაში	22,	12,	1
2	24,	5,	21
3	24,	3,	8
4	15,	30,	18
5	25,	7,	7
6	8,	19,	7
ბერძენი	9,	2,	

მაჟების შკოლაში: რუსი 39, ქართველი 14, ურია 1.

მასწავლებლები ზოგან მეტია, ზოგან ნაკლები: ორ შკოლაში — 2, ორში — 3, ორში — 4, ერთში — 5.

*

მანათლებელს გასაწერებლად სხვათა შორის ერთი ღონისძიება; ეს ბიბლიოთეკების გამართვა. ჩვენს ქალაქებში საზოგადოებაში ბევრჯერ მოწყენილობასა ჰკრძობენ; დროს გასატარებლათ მართავენ წვეულებას, ლატარობას, ქალაქის თამაშობას და სხვა ამ გარებს. ამ რამდენისამე წლის წინათ ერთ ადგილს ძანეთში კვირაში ერთხელ დანიშნულა დღე ჰქონიათ, რომ შეიყარონ და ქალაქი ითამაშონ. ამ გვარი შეყრილობა დანიშნულსა და დაუნაშავ დროს ყოველთვის ყოფილა, არის და იქნება, რადგანაც კაცი იმისთანა სულდგმულია, რომ ყოველთვის თავის მსგავსთან ესამოვლება ყოფნა და დროს გატარება. მაგრამ რადგან კაცი გონიერი სულდგმულია, შეგნენის განიერულათ დროების გატარება. ამის მაგალითს გვიჩვენებს, თუ მართალია ეს ამბავი, ღმერთის საზოგადოება. შემოხსენებული (მაკაზის, № 39)

კორესპონდენტის სიტყვით, იქ გაუმართავთ სალიტერატურო მეჯლიში, რომელშიაც მოუვროვებიათ შკოლისათვის ფული. ახლა ამბობენ ბიბლიოთეკის გამართვასა, კანონის პროექტიც შეუდგენიათ და წარუდგენიათ მთავრობისათვის დასამტკიცებლათ. ეს დიდათ მოსაწონია. თუ კარგი თაოსანი კაცების ხელში იქნება ეს ბიბლიოთეკის საქმე და კარგათ ხელი შეუწყეს, დიდათ სასარგებლო იქნება. ბულითა და სულით ვისურვებთ ამ ღმერთის მაგალითს ყველა ჩვენმა ქალაქებმა მიჰმადონ. ჩვენს ქალაქებში ხშირათ ჩივიან უწიგნობას; საცა ათი და თხუთმეტი წიგნის მკითხველია, იმისთანა ადგილას თითო თემის შემოტანით მუდამ წელს საკმაო ჟურნალებისა გაწიგნებისა და ცოტაოდ წიგნების გამოწერა შეიძლებოდა. სხვა ხარჯი არ ექნებოდა, ამიტომ, რომ როგორც ღმერთში შკოლის სმატრიტელს უკისრია ბიბლიოთეკარობა და შკოლის ბიბლიოთეკაში შენახვა წიგნებისა, აგრეთვე ეს ყველა უფლის შკოლებში მოხერხდებოდა. მიდევ გაგიმეორებთ, რომ ვისურვებთ ამ მაგალითის შედგომასა ჩვენის ქალაქების საზოგადოებისათვის.

*

წარსულ შაბათს არტიტიკულ კლუბში იყო უფ. ძარაპეტინის კონცერტი. საზოგადოთ რომ ესტეკათ, კონცერტი არ იყო შესანიშნავი არც მოსაკრავებით, არც მომღერლებით და არც ხელოვნურათ ლექსების წაკითხვით. საზოგადოების ყურადღება მიიპყრო მხოლოდ არგუთინის ქალმა, რომელიც დიდის ნიჭიერებით, გრძობით და ხელოვნებით უკრავდა ფორტეპიანოზე; ამას გარდა პუბლიკას მოეწონა აგრეთვე სასიამოვნო და ტყბილი ხმა (ტენორი) თვითონ უფ. ძარაპეტინისა. წამკითხავებმა კი, სწორეთ რომ ვთქვათ, ბრწყინვალეთ ვერ ასრულეს თავის საქმე; უფ. პალტაცევი კარგს რალაცას ჰკითხულობდა, მაგრამ უკანა წყობებში სრულიად არ იმობდა; ამას გარდა იმის მიხრა-მოხრა და მუდამ ერთნაირი ხელების ქნევა ჰაერში ამტკიცებს, რომ ის ვერ არის დახელოვნებული ამ საქმეში. უფ. იონესიანმა წაკითხა ნეკრასოვის „Осторожность“-ს; იმან მხოლოდ მაშინ მიიქცია პუბლიკის ყურადღება, როდესაც წარმოასტევა სიტყვები: И съ какимъ то армяниномъ обвѣчалась, не спросясь! შესანიშნავად წარმოასტევა სიტყვა „армяниномъ.“ ზოგიერთი ქალები, რომელთაც არა აქვთ ჯერ ფაწერთილი ხმა, რომ არ უჩქაროდნენ სცენაზე გამოსვლას, ძალიან კარგი იქნება. — კონცერტი იყო სასარგებლოთ ახალგაზდა არტიტის — ძარაპეტინისა, რომელსაც, როგორც ვთქვით, შეკრებილი ფულებით ჰსურს მუზიკაში გასაწერონელათ იტალიაში წასვლა. ამიტომაც საქმეა ჩვენი თილისის საზოგადოება, რომ ასე გულმოდგინეთ დაეშურა ამ კონცერტში მოსვლას და უფ. ძარაპეტინის ხელის გამართვას. მაგრამ ძნელი გასაგებია ამავე საზოგადოების გულგრილობა სხვა ამ გვარსავე და შეიძლება, კიდევ უფრო ყურადღების ღირსს საქმეებზე: ჩვენ შეგვიწინააღმდეგა, რომ საზოგადოებას მაგდენი გულმხურვალეობა არ გამოუჩინია, როდესაც ღმერთი მოსწავლე ვაჭების, ან ქალების შკოლების სასარგებლოთ გაუმართავთ წარმოდგენები ან კონცერტები. რას მიეწერება ეს? აფიშა არც შემოსწენებულ კონცერტში ჰპირდებოდა საზოგადოებას განსაკუთრებით შესანიშნავს რას-მე.....

*

ბევრ ორი წელიწადია რაც ქალაქის სამკურნალო გაიმართა თილისში და ავთამყოფები დადიან ექიმებთან. აქ შესვლა ექვსი შაურია; ღმერთს უფასოთ უშვებენ. ამ სამკურნალოში ორშაბათობით 12 საათიდან პირველ საათამდინ ყვავილს უცრიან ახლის

მთოდით, რომელიც დიდი ხანი არ არაიკ შემოიღეს. საქართველოში უფროა სალოცავი, მადინტის უფროა...

რუსეთის ამბავი.

მმართველობა დარწმუნდა, რომ ახლადელი სასაფლო შკოლები ვერ ასრულენ რიგანათ თავის დანიშნულებას; ამისგანა ხალხი განათლების სამინისტროსთან დანიშნული ცალკე კამისია, რომელსაც უნდა გამოეკვლია ეს საქმე და დაედგინა ანა კანონები საზოგადოთ სახალხო შკოლებს შესახებ. „მოსკოვის უწყებების“ სიტყვით ეს კამისია ამ წლის ივლისისთვის გაათავის თავის საქმეს და მერე იმისაგან შედგენი პროექტი უნდა დამტკიცდეს ამ წელსვე კონმდებლობის წყაით. —

*

ტვერის ზემსტოვის შეუდგენია პროექტი ოთხკლასიანი ტენიკური სასწავლებლის რომელიც უნდა გაიმართოს რომელსამე უფლის ქალაქში და რომლის დანიშნულება იქნება, რომ გააგრცელოს ხალხში სხვა სხვა გვარი ხელოვნობის ცოდნა. ამ შკოლისთვის გარადღებულია თორმეტი ათას მან., რომლიდანაც შეიდი ათას ხათას მანეთს მისცემენ ტვერის გუბერნი მცხოვრებლები (ზემსტოვა) და დანარჩენს სრულობს თვითონ ქალაქი — ტვერი, რომლისთვის განსაკუთრებით საჭიროა ხელოვნობის მკოდნე კაცები, რადგან იქ ძალიან ბევრ ქარხნებია; ტვერში ნაკეთები თოფ-იარაღი სამოგარი საუკეთესოა მთელს რუსეთში. შკოლა იქნება სახალხო განათლების სამინისტროს უწყებაში, მაგრამ იმის საქმეების მმართველად ხელმძღვანელობა მიენდობა რამდენსამე პირს, რომელნიც თვითონ ზემსტოვასგან იქნებიან ამორჩეულნი და რომელნი შეადგენენ რჩევას ან კამიტეტს. —

*

მოსკოვში არის სხვათა შორის ერთი საზოგადორომელიც სცდილობს, რომ გააგრცელოს მადამო ხში სხვა და სხვა ხელოვნობის ცოდნა. „ბირჟის უწყებების“ კორესპონდენტი იწერება ახლა მოსკოვდან, რომ ამ საზოგადოებას დადაუწყებია უფ. კვირის შკოლის გახსნა, ე. ი. იმისთანა შკოლების, რომლებშიც მართა კვირაობით იქნება სწავლა. შემდეგში, კორესპონდენტის სიტყვით, ამ შკოლებთან გამართება სახელოვნო მასტერსკაიები, სადა შეიგრდებს ასწავლიან სხვა და სხვა ხელოვნობას, როგორც მაგალითით: მკერდობას, მკვდობას, ხარობას, წიგნების კანხას და სხვა.

პოლიტიკა.

ზრანია

პირ ბონაპარტის პროცესი. მიტრონუარის მოკლამ დიდი ამბავი დააწია შკოლაში და თითქმის მთელს მერობაში; ამიტომაც ამ პროცესს დიდის ინტერესით აღწენდნენ ფედალურს. ეს საქმე ძალიან დიდ დახლართული საქმეა, ასე რომ ყოველდღე ერთი კვირის განმავლობაში თითქმისთო გვერდი ყველა ფრანკულული გაზეთისა ამ საქმის წარმობით იყო საესე. — მესამე სხვა ქვეყნებიდან მოდიოდნენ ქ. ტურში პროცესის საყურებლათ, ისე საინტერესოა მიჩნდათ. ამისთანა დიდს პროცესს, უმეტესა ლია, ჩვენს პატარა გაზეთში სრულათ დადებქდთ; ჩვენ მივაქცევთ ყურადღებას იმისთანა გარემოებებს, რომელნიც უფრო საინტერესოა იქნებიან მკითხველისათვის და რომელიდანაც ცხადათ სხანს — ეინ არის ამ საქმეში დამანაშევი და ეინ მართალი. მკითხველისთვის, რომ ამ საქმეს არჩევიან შემოღების სამართლო (Верховный суд), რადგან თონ ბრალდებული (პერ ბონაპარტი) ახლად ხელმწიფის შთამომავლობის (ახლადელი პერატარის ძმის წულია).

სასამართლოს სხდომები დაიწყო. პრეზიდენტის სიტყვის თქმისა და სიტყვებელი აქტის წაკითხვის შემდეგ, პრეზიდენტი ჩვენს ბრალდებულს პრინცს პ. ტიქვენს შემოაღო შრანციაში 1848 წელს. მე აღრეც ვყოფილარ შრანციაში იტალიის მმართველობის ნებართვით. 1848 წ. თქვენ დაესახლეთ შრანციაში და დეპუტატთა იყავით ამორჩეული. თქვენში აწერილი იყო თქვენს აღრინდებულს. მე მახსოვს მხოლოდ ერთი სიტყვა: 1849 წ. თქვენ შემოარტყით ლომის დეპუტატს ნაციონალურს ძრებამის — დეპუტატთა თქვენ იყავით იმ შეგიძლიათ ამხსნათ ეს ამბავი? პრინცი. თავის დროზე მე გავიმართლე ამ საქმეში; ახლა ვიტყვი მხოლოდ, ეს მოხდა იმისაგან, რომ იმ დეპუტატმა შეურაცხყოფა და შეგინება ჩემი და გვარი შეიღობისა. პრეზიდენტი მათხა სასამართლოს გადაწყვეტილება, რომელიც ამ საქმისათვის გადახდებინეს იმ პრინცი. ბონაპარტეს ჯარიმით მხოლოდ შრანცია რადგან დანაშაულობის შემამტყებელი გარემოება მიიღეს მხედველობა. პრეზ. 1851 წლიდან დაწყებული თქვენ, როგორც კერძო პირი, სცხოვრებდით ხან სანკოში და ხან მტელიში? პრინცი. პრეზ. რა დამოკიდებულება იყო თქვენსა და „Avenir de la Corse“ — ის რედაქტორს დელა-როკას შუა? პრინცი. ჩვენ კარგათ ვიყავით ერთმანეთში. პრეზ. თქვენ მისწრეთ წიგნი „Revanche“ — რომელიც დაიბეჭდა იმის გაზეთში და რომელიც გაზეთის „Revanche“ — ის თანამშრომლებს უწოდებდით „უსინიღისო იუბილი და მამულის გამყიდველებათ“. „Revanche“ — მა დავიწერათ სტატია, რომელიც, როგორც თქვენ ის, არც იმან თქვენ დაგვატოვა და გაგლანძობა. ამის გამო ვაზ. „მარტოვანში“ დაიწყო თქვენზე დაცინვა, რომელი შედეგი იყო თქვენის მხრით რომეო-გამოთხოვა დუელში.

პრინცი. მე მინდოდა მხოლოდ დამეფარა შეგინებისაგან. მე ვერ შემიძლო მოთხოვნა, რომ პრინცი, საცა ისეთის პატივის მით ინსენებენ ნაპოლეონის სახელს, შეუტყუა მიყენებით იმის გვარისათვის. პრეზ. უკეთ იქმოდით, რომ ამ გაზეთების თქვენში არ გარეულოყავით; მაშინ 10 იანვარს მოხდებოდა ის უბედურება. — მერე ბრალდებულმა მოჰყვა დაწერილებით — როგორც ხდა ეს ამბავი. პრეზ. თქვენ ამტკიცებთ, რომ პრეველათ ნუარმა შემოგარტყათ სილა? პრინცი. დიახ, როდესაც მე ვკითხვი: თანაუგრძობთ თქვენ რომეოვარსა თქო? იმ დროს მახსოვდა ნუარი და შემომარტყა და შეგიძლია ჩემზე უმალ ამოიღო ჯიბიდან რომელიც. პრეზ. როდესაც ესროლეთ მას, არ შენიშნეთ — დაკოდეთ თუ არა? პრინცი. არა, ჩემი ყურადღება მიქცეული იყო რომელიც, რომელიც რეველვერით მემუტებოდა. პრეზ. მასაკვირველია, როგორც შეხედეთ ნუარს, რომელსაც ოთხ ნაბიჯ-გან ესროლეთ რეველვერით? — რომ გადარ-ბოლოყო, ხომ მოგვარდებოდათ? ნუარი რომ კარებში, არც ის შეგინიშნათ? პრინცი. შენიშნე სტენიდა იმ დროს რეველო-რისა. პრეზ. მერე? მერე გატენ? პრინცი. იმას დაავიწყდა ზუმბის ამოღება. — ამის შემდეგ მოვიყვანეს მოწამე ულრიხი შონ-დელი და წაუყენეს პირში პრინცსა. შონ-დელმა შეუტყუელათ გაიმეორა თავის რეველი ჩვენება, რომელიც დაბეჭდა ვაზ. „Revanche“-ში და ამას გარდა სტევა: „რო-მელი შენიშნე, რომ პიერ ბონაპარტემ და-სწრაფე რეველვერი, მეც ამოვიღე ჯიბიდან და მამა და გვეყარდ მარჯვენა კარებში.

ნუარი რომ გავიდა გარეთ, ბონაპარტემ ჩა-კეტა კარები, გამოამდგენა და მესროლა; მე გავიქციე მეორე ოთახში, აქ იმან მეორეთ მესროლა, მაგრამ ორდევჯერ დამაცილა. მე-რე უკანა კარებით გამოვედი გარეთ და და-ვიძახე: „მომხმარეთ! აქ მკვლელობა!“ ძირს ქუჩაზე მე ენახე ჩემი მეგობარი ნუარი, რომელიც ეგდო ტროტუარზე და სულს ღაფა-და. ამ დროს ხალხი შეიკრიბა, ჩვენ მოკვი-დეთ ხელი ნუარს და წაიყვანეთ აფთიაქში, საცა რამდენიმე მინუტის შემდეგ კიდევ მო-კვდა. პრეზიდ. თქვენ იყავით სეკუნდანი, რეველვერი რალათ მიგქონდათ თან? შონ-დელი. რომ საჭირო იქნებოდა? შონ-დელი. მე ვიცოდი, რომ რამე მოხდებოდა მტელიში, მაგრამ კაცის მკვლეელი თუ დამ-ხედებოდა იქ, ამას კი ვერ მოვიფიქრებდი. ბონაპარტე. თქვენ მინც არ უნდა ამბობდეთ კაცის მკვლელებზე. მაისხენეთ მტლის ბომბები! კაცის მკვლეელი თქვენა-ხართ! პრეზ. (შონ-დელს). რათ გინდობათ დამაზა? შონ-დელი. დამაზა რომ არ მქონდა, მე არ ვიდგამებოდი ახლა თქვენ წინა. ჯერ არ დამეიწყნია, რომ ერთმა ბონა-პარტემ (პრინცი მიურატმა) უბრძანა ბიჭებს ერთი ვაჭრის ცემა. პრეზიდ. რადგანაც თქვენ ამ ამბით აღელვებული იყავით, ხომ არ მოგეჩვენათ, რომ პრეველათ პრინცი ბონაპარტემ შემოარტყა სილა ნუარს? იქნება პრეველათ ნუარმა შემოარტყა; ვახსოვთ ნამ-დელიათ? შონ-დელი. მე ძლიერ კარგათ მახსოვს, რომ პიერ ბონაპარტემ ჯერ სრუ-ლიათ უმიზნოთ გაგვლანძობა ჩვენ, მერე მი-უახლოვდა ნუარს, შემოკრა და შემდეგ რე-ველვერით ესროლა. ამ ჩვენებას ჩემ დლე-ში არ გამოვეცლა, ამიტომ რომ ქეშმარიტე-ბა. — ბოლოს შენიშნე აღელვებული ხმით სტევა: მე ვამტკიცებ, რომ პიერ ბონაპარ-ტემ გალანძობა მიქტორ ნუარი, პიერ ბონა-პარტემ შემოკრა მიქტორ ნუარს, დასასრულ პიერ ბონაპარტემ მოჰკლა მიქტორ ნუარი. (სასამართლოს ხალხში მოძრაობა). —

შონ-დელის შემდეგ ხალხში შემოიყვანეს ჩვენების ჩამოსართმეველ მეორე თანაშრო-მელი გაზეთის „მარსელინისა“ — პაკალ ბრუსესი. პრეზიდენტის ჩვეულებრივს კით-ხვაზე — ხომ არაფერი ნათესაობა გაქვს ბრა-ლდებულთანაო, ბრუსესი უპასუხა: „მაგის დედის იმდენი საყვარლები ჰქვია, რომ ბე-ჯითად ვერ ვიტყვი, მაქვს მავსთან რამე ნათე-საობა, თუ არა. — ამ სიტყვებმა ძალიან აღელ-ლა პუბლიკა. პროკურორი წამოაღო თავის ადგილიდან და უთხრა ბრუსესს — თავი შე-იკავე და ამგვარ შეურაცხყოფელ სიტყვებს ნუ ხმარობ სასამართლოში, თორემ სამარ-თალში მიგცემო. შემდეგ ბრუსესი განა-გრძო თავის ჩვენება: „მე შენიშნე, რომ ნუარი გამოვიდა ბონაპარტეს სახლიდან, შლიაპით ხელში, და ტროტუარზე დაეცა. მამელებმა ჯერ დიდი ყურადღება არ მია-ქციეს ტროტუარზე დაგდებულს მამაკვდაც; მაგრამ როცა შეიტყეს, რომ ნუარი იყო რე-სპუბლიკელი, რომელიც მოკლა ბონაპარტიმ, მაშინ ყველანი დაიფანტნენ შიშისაგან. თე-რამეტი წლის განმავლობაში არც ერთხელ არ გამოჩენილა ასე ცხადთ შრანციის დაცე-მა, როგორც ამ შემთხვევაში... პრეზ. რო-გორმა გააწყვეტინა სიტყვა ამ ადვილზე ბრუსესსა და დაბრუნა ისევ საპრობილეში; სასამართლოში წაიკითხეს დაწერილი ჩვენება იმისა. სალამოს ხუთს საათზე გათავდა პრეველი სხდომა შმალდესი სასამართლოსა.

(ზაგრძელება შემდეგში)

ისპანია

ვაზ. „Public“ ის სიტყვით, სერანოსა და პრინცი ისპანისხელმწიფეთ ისპანელსა უფრო-სი ვაჭი ღონ ალფონსი უნდათო. ახლანდე-ლი მმართველობის ეს ორი მოთავენი ძალი-ან ზრუნვენ მონახონ რიგინი ხელმწიფე ის-

პანის ტანტისათვის, მაგრამ ჯერ ვერა მო-ხერხეს რა. სხვა გაზეთებში სწერენ, რომ ღონ ალფონსისაც ისე დამართება, როგორც გერცოგ მონანსისაო: ილაპარაკებენ, ილა-პარაკებენ იმის კანდიდატობაზე და მერე ისევ დახუშდებიანო. მონანსიემ ახლა სრულიათ დაპირდა იმედი ისპანის ტანტზე შესვლისა; თუმცა ისპანიაში ის, ამჟამად, მაგრამ იმის ხე-ლმწიფობაზე არაფერ ხმს აღარ იღებს. ამ-ბობდენ, ეთომც ამას წინეთ რომ დუელი ჰქონდა გ. მონანსის ჰენრი ბურბონთან. იმის გამო დაქერილიაო, მაგრამ ეს ამბავი ტყუილი გამოდგა. მამოძიება კი არის თურ-მე დანიშნული ამ დუელის თაობაზე.

ავსტრია და ვენერია

27 მარტს პრაგაში იყო ძლიერ შესანიშ-ნავი მიტინგი მუშა-ხალხისა: ოთხი ათასი კაცი მეტი შეიკრიბა და ხანგრძლივი მო-ლაპარაკება ჰქონდათ თავიანთი საქმეების შესახებ. მრატორები ჰკიცხდნენ სამინისტ-როს განკარგულებებს, ასე რომ პოლიციის კამისარმა რამდენჯერმე ჩაახუბა ისინი. ამ-კრების გარდაწყვეტილებაში (რეზოლიუცია-ში) სხვათაშორის განცხადებულია მუშა-ხალ-ხის უკმაყოფილება იმაზე, რომ მმართვე-ლობამ გადასახადი დააღო სადგომებს. ამას გარდა მუშებმა დასდეს, რომ ჩვენთვის აუ-ცილებლათ საჭიროაო ურთიერთის შეწყვეთ-ლი საზოგადოებების დაარსებაო. ამნაირი ხე-ლის გამართველი საზოგადოებების დაარსე-ბა, მუშების აზრით, განსაკუთრებით გამოად-გება იმათ მაშინ, როცა კაპიტალისტების და ფაბრიკანტების შეიწროების გამო, ისინი დანებდნენ თავს მუშობას და ითხოვენ ქი-რის მომატებას; ამ უსაქმოების დროს სა-ზოგადოების თანხა იმათ გაუმართავს ხე-ლს დროებით მინცა.

წერილი სიუზინიდან. *)

30/18 დეკემბერსა, 1869 წელსა.

„ჩვენ მოვედით სიუზინში შეიღ დეკემ-ბერს. მე დაუყოვნებლივ შეუდექი ჩვენი საქ-მის გამოკითხვას. მართა შემთხვევაში ძრიელ მომიმართა ხელი: სასტუმროში შეხედით რამდენსამე რუსს, რომელთაც მიგვასწ-ვლეს საით და ან ვისთვის უნდა მიგვემართა. აი რა შევიტყე: სიუზინის უნივერსიტეტში შეიღ-ლება შესვლა ეგზემენის დაუქრლად და არც წლოვანობაზედ მოწმობაა საჭი-რო. წლის და წლის თავს ეგზემენ-ი ები აქ არ არის, როგორც სხვა უნივერ-სიტეტებში, — ეგზემენს აქერინებენ სტუდენ-ტსა მხოლოდ ერთხელ, კურსის დასრულების დროს. უნივერსიტეტში შესვლის მსურველს მოეთხოვება კარგათ ცოდნა ალგებრისა, გე-ომეტრიისა, ტრიგონომეტრიისა და ამთ გარ-და ფიზიკა, ხიზია და ზოოლოგიაც ისე კარ-გათ უნდა იცოდნენ იმათა, როგორც გიმნა-ზიის კურსს შეიფერება. მონებთი გახსნით სიუზინის უნივერსიტეტში შემსვლელი სტუ-დენტები სხვა უნივერსიტეტის სტუდენტებს არ ჩამორჩებიან უკან. აქ იმისთანა სტუდენ-ტები არიან, რომელთაც სხვა უნივერსიტე-ტში აქვთ კურსი შესრულებული; სხვათა შორის ერთი რუსია კანდიდატი ფიზიკა-მა-ტემატიკური ფაკულტეტისა, რომელიც ცხლა მედიცინასა სწ-ვლობს. პურსები დაყოფილია 10 სემესტრებად (ნახევარ წელიწადებად); მა-შასადამე უნივერსიტეტში ხუთი წელიწადი

უნდა დაჰყოფს სტუდენტმა; პირველი სემესტ-რი იწყება ოკტომბერში და თავდება აპრილ-ში; მეორე იწყება აპრილიდან-ივნისამდე; ტომდე, აგვისტოს და სექტემბერში სწავლა არის. მოსწავლეთ რიცხვი საკმაოდ ბევრია; ამით რიცხვში ზოგიერთები ძალიან მოშო-რებული ქვეყნებიდან არიან მოსულნი; თი-თქმის ყველა ქვეყნებიდან ნახათ თითო-ორო-ლა სტუდენტი. ამჟამად აქ სულ 60 რუსის სტუდენტი, თუ ამ რიცხვში ჩათვლით პო-ლიტენიკური ინსტიტუტის მსმენელებსაც. ამთაგანი ცხრა სტუდენტი-ქალია: ოთხნი მდესიდან არიან, ერთი შინლანდი-დან და დანარჩენი, ეგონებ, მოსკოვიდან და პეტერბულიდან. შემდეგისათვის უფრო ბევრნი იქნებიან, ღეთის მადლით. ჩვენ რუ-სის სტუდენტ-ქალებს გარდა, აქ იმყოფე-ბიან კიდევ-ორი ანგლიელი სტუდენტ-ქალი, ერთი ამერიკელი, ერთი შოტლანდიელი და ერთიც შვეიცარიელი. სულ ერთიანად თოთ-ხმეტი სტუდენტ-ქალია სიუზინის უნივერ-სიტეტში. შევლანი მედიცინასა (ექიმობასა) სწავლობენ, გარდა ანგლიელისა. რომელიც ფილოსოფიურ ფაკულტეტზეა. *) მე გავიჯი-ნი ზოგიერთი მათგანი და მათი ყოფა-ცხოვ-რება, და უნდა მოგახსენოთ, რომ ყველა, რაც კი ენახე, ისე მომეწონა, ისეთი სასიამ-ოვნო შთაბეჭდილება მოახდინეს ჩემზედ, რომ მომეტებული ბედნიერების ნატურა ჩემი ქალისთვის აღარ შეიძლება. მე არა მხო-ლოდ მოხარული ვარ, არამედ, ეგონებ, ვამ-პარტყენებ კიდევ ამითი. ზუსტად, მაგალითად, მე გავიჯიანი პეტერბურელი სტუდენტი-ქა-ლი მ. ბ., რომელიც მედიცინის ფაკულ-ტეტზეა და ამ მოკლე ხანში ასრულებს კურსსა. ეს, სწორედ მოგახსენოთ, ძრიელ მოსწონი ვინმეა, და გულმხურვალეთაც ეკი-დება თავის საქმეს. შანა მარტო ესა? სხვა ყველანიც ისე ბეჯითათ და გულმხოდგინეთ სწავლობენ, რომ გასაკვირველი არის. სტუ-დენტები თითქმის მთელი დღე სწავლაში არიან: ლექციების კითხვას პროფესორები იწ-ყებენ ახლა დილის რვა საათზედ, გაზაფხულს და ზაფხულს კი ხან ექვსს, ხან შეიღ საათზე იწყებენ ხოლმე და ჰკითხულობენ ვიდრე 12 საათამდე; შემდეგ ნასადილდების ორი საათი-დან-ვიდრე ხუთს ანუ ექვს საათამდე. ლექ-ციების სმენა და გამეორება, ავთამყოფების დახედვა, ანატომიური თეატრი და კლინიკა-ყველა ესენი იმოადნა დროს თხოულობს, რომ მედიცინას სტუდენტებს სრულებით არა აქვთ მოცლა. ამის გამო ერთი ქვეყნის სტუდენტე-ბი ხშირათ აქ ერთმანერთს ვერა ხედავენ და ვერც იცნობენ ხოლმე. პუბლიკაში **) ქა-ლებს ძალიან კარგათ უჭირათ თავი, რო-გორც სხვა სტუდენტებთან, ისე პროფესო-რებთანაც; ისინი სტუდენტებთან, რომ გარჩეუ-ლი არ იყვნენ სხვა სტუდენტებთან და მარ-თლათაც იმათზე განსაკუთრებითი მომეტეუ-ლი ყურადღება არ არის მიქცეული. პრო-ფესორები, რომლებზედაც ამბობენ, რომ გულს მოდგინეთ ეკილებიან თავიანთ საქმესაო, ექ-ცივიან სტუდენტ-ქალებს თითქმის სრულე-ბით ისე თანაგრძობით, თანაზიანათ და ყუ-რადღებით, როგორც ვაჭებსა. მაგრამ ეგზე-მენების დროს კი, თუ უკმაყოფილონი დარ-ჩნენ იმათ მიგებაზედ, ამ უკმაყოფილებას პი-რში გამოუცხადებენ ხოლმე, როგორც ვა-ჭებს, აგრეთვე ქალებსაც. მსიცი უნდა მოგახ-სენოთ, რომ თვით უნივერსიტეტში და აგ-

**) ეს წერილი დაბეჭდილია უფრო „Учитель“ — ის ამ წლის პირველ ნომერში და ეკუთვნის, რო-გორც თვითონ მკითხველი დინახავს, ერთს რუსის დე-და-კაცს, რომელიც მისულა სიუზინში (შვეიცარიაში) თავის ქალის შესაყვანათ იქაურს უნივერსიტეტში. ამ წიგნში მოყვანილი ცნობები სიუზინის უნივერსიტე-ტისა და ცხოვრების შესახებ, ეგონებთ, უინტერესო და უსარგებლო არ იქნებიან ჩვენი მკითხველებისა-თვის.

*) ის გარემოება, რომ თითქმის ყველა ქალინი სწავლობენ მედიცინას, ე. ი. იმისთანა საგანს, რომე-ლიც შემდეგში მისცემს იმათ საცხოვრებელ სახსარს, — ცხადთ ამტკიცებს, რომ ქალებსა სურსთ დამოუკიდე-დებელი ცხოვრება. ჯერ-ჯერობით ქალებს აქვთ მხო-ლოდ ექიმობის უფლება და ამიტომაც ისინი მედიცი-ნის სწავლას ემურებიან.

რედ.

*) მთანი, საცა პროფესორი ლექციას ჰკითხულობს და სტუდენტებმა — ის მ გ ე ე ნ.

რეთვე ქალაქშიაც ამ სტუდენტ-ქალებს უყუ-

საზოგადოათ სიურობის უნივერსიტეტში

სიურობის გარდა პარიზის უნივერსიტეტში

ზარდმოცემთ რამდენსამე ცნობას სიუ-

მე დამაიწყდა თქვენთვის მეთქვა, რომ

საზოგადოდ სიურობის ცხოვრება, ჩემის

*) საზღვარს გარეთ, განსაკუთრებით შვეიცარია-

„მე ძრიელ მოხარული ვიქნები, თუ თქვენ

მ. ბ.

ქორწილის უნივერსიტეტი

(ამერიკაში)

1863 წელს დაფუძნდა ამერიკაში ქორწი-

შეუძლია იმუშავოს და თავის ხელგებით და-

ს ნ ე უ ლ ი.

დღინანია მე ჩემს ქვეშავებს

რაც შეეჩვიე, აღარ ვზორდები;

არ შეუძლიანთ შეგლა ექიმებს,

მითონვე ვატყობ, მეტათ ესუსტდები.

სიკვდილი მოდის, მიხალვდებო,

შნდა რომ მოსპოს ჩემი სახელი;

მაგრამ, ეს მივიტოვ, მთლათ რათ არ ქრებო

ამ დაღლილ სულში გრძნობა ცხოველი.

მეში თუ ერთხელ გამოვალ გარეთ,

შობს დავიბოჯებ და დავეთრევი;

ბულ-დაწყვეტილი ათასჯერ მწარეთ,

მე ხალხის გროვებს არ ვაგვევი.

მეიპარები ღამით ურე ველში,

მეივალს არ ვადევნებ მნათობთ კრებას;

მცირე რვეული მიჭირავს ხელში,

ბნელში დავეძებ განსვენებას.

სადა ნატვრა, ღამე ნათლდება!

სას გარდავალ ლაჟვარის ფერი.

აღმოსავლეთით ბებერი ჩნდება,

ღუთინარი კარსკვლავთა მტერი.

იქ—აქ ღრუბელი დაბლმებულნი

ღუთინარნი მისგან ივლებიან,

მტლები ესლა შექ მოკლებულნი

შაჟილ ქალივით ნახათ ჰკრთებიან.

შუაგულ ცაზედ სწორეთ რძის ფერი

მარსკვლავთა შარა დაბნულა უტბად;

მარსი მოსისხლე, მშვიდობის მტერი,

მაჯარებელი სხივებს ჰყრის უზვად.

ნიავე გრილი ბუნებას მძინარს

სასიამოვნო სიზმრებს აჩვენებს,

როგორც რომ ძიძა თვის გაზრდილს მტრისად

ქალურება, ღამეს ათენებს.

ზღვა სდვას ზეთით, გემებს არ ანძრებს,

რეიხებია მოსვენებულნი;

სიჩუმეს მხოლოდ ჰრეიხინა არღვევს,

მე შემოდევს ვითომ ბულბული.

ტ ე ლ ე ბ რ ა უ ი.

მ. ს. სიტყვიანი ღებების გაგზავნა მ. უი-

ლისიღვან ღირს:

Table with 2 columns: Item Name and Price. Items include ბუმბრს, შანჯას, ბაქოს, ახალციხეს, ბორჯომს, შუთაისს, ქოჯორს, ბორს, ღუმეთს, მოსკოვს, ასტრახანს, ნახიფანს, მლადიკავკასს, ნუხას, ნიფსს, მლდესას, როსტოვს, შოთს, მრპირს, ს. პეტერბურღს, სურამს, სიღნახს, ტაგანროღს, ტემირ-ხან-შურას, მრეენას, შემახას, ანგლიაში (შველა ქალაქებში), შარნიკოში, იტალიაში და რომში, მსხალეთში (სტამბოლს).

ფ რ ი ბ ა.

მ თ ი ლ ი ს შ ი მ ო დ ი ს:

რ უ ს ე თ ი დ გ ა ნ — ყოველ დღე საღამომობით, ოთხ-

მ თ ა ი ს ი დ ა ნ — ხუთშაბათს, შაბათს და ორშაბათს

ღილის 8 საათზე.

მ რ ვ ე ნ ი დ ა ნ — ხუთშაბათს, შაბათს და სამშაბათს

ნაშუადღევს 3 საათზე.

ნ ე ხ ი დ ა ნ — სამშაბათს ღილის 1 საათზე.

ბ ა ქ ო ს გუბერნიიდან— ორშაბათს ნაშუადღევს 4 სა-

ათზე.

მ თ ა ი ს შ ი მ ო დ ი ს:

მ თ ი ლ ი ს ი დ ა ნ რ უ ს ე თ ი ს ფრანკსთან ერთათ

— ხუთშაბათობით, შაბათობით და ორშაბათობით შუა-

ღამებზე.

ფ ო თ ი დ ა ნ — სამშაბათობით და შაბათობით საღა-

მის 10 საათზე.

და კვლავ შორს ისმის ბუნება ტკბილად... მალის ხმა ნახი ზედ დაჰკრუნებს... მის ტურფა მხარეს ჩვენს მხარეს ადარებს... ამეებს ვხვდები, ესენი მესმის, რაც ბევრისათვის სანატრელია, მთელი არ სტებება, გული არ სძვირის, სურვილი ჩემი ასე ჰრელია, მე სულ სხვა მინდა სანახებები: მრავალი ხალხი ერთად ხარობდეს, მეგობრობასა, მშობას ერთობას უშიშრათ მალათ ვაცხადებდნენ და სიყვარულსა, ამ წმინდა გრძნობას, მოუფიქრებლათ არ აძაგებდნენ!

ს ს ვ ა და ს ს ვ ა ა მ ვ ა მ ი.

1860 წელს ერთმა ლიფლანდიელმა— პინბიურმა შესწირა ანდერძით ღერპტის უნივერსიტეტს... 1870 წლამდე ეს თანხა და სარგებელი ხელშეკრულებით დაარსებული იყო. აი, რა დანიშნულებაა ეს შეწყვეტილი უნივერსიტეტის ფულგები: თვითონ 33,000 მან. ხელშეკრულებით უნდა დარჩეს სამხრეთი ნაწილი სარგებლიდან თვითონ თანხის მტკბლათ დარჩება ბანკში; ხუთი ნაწილით უნდა ცენ შემწობა. ღერპტის პროფესორების ქვირეცობლებსა; ოცდა ათი ნაწილი სარგებლისა დანაწილია საჩუქრათ იმ პროფესორებისთვის, რომელნი სანიშნავს რასმე დასწერენ ნემეცურს, რუსულს, თინურს ენაზედ; სამოცი ნაწილი მიეცემა სტუდენტ რომელნიც მცენიერებაში გასაწერნენ მთლიან საშუალო გარეთ წასვლას და მოგზაურობას.

„ხარკოვის უწყებებში“ სწერენ, რომ იქაუბის ქის სასამართლოში რამდენიმე ქალი მასხურობს ლათაო. მთემ იმათ სამსახური სამსახურათ არ ებათ, მაგრამ თითო იმათგანი ოცდა ხუთ მანეთს იღებს თურმე თვეში და ქალებისათვის, რომელთა უჭირსთ საშუაგოს შოვნა, უძვევლია, ეს საზღიდს რასმე შეადგენს.

გიბლიოგრაფიული განცხადება.

ისყიდება მთელისში მნფიანჯიანცის ნის მალაზიაში:

საქართველოს ისტორია,

თეიმურაზ ბატონიშვილის დაბეჭდილი პეტერბურღს, 1848 წ. 18 1/2 ბახი, 8 0/0

ვასი ერთი მანეთი.